

Via Sandgasse

3. (Zsanpól)

Zsanpól Bemondó valódi nevét senki sem ismerte a Magdolnában. Sohasem szólították őt Józsinak, Gézának, vagy mondjuk Tamásnak, mintha csak a Zsanpól nevet kapta volna a keresztségben. Ha bárki elrikkantotta magát a Kun utcában, hogy „Itt jön a Zsanpól!”, azonnal összegyűltek a környéken tanyázó hajléktalanok, utcaseprők és sihederek. Zsanpól Bemondó megjelenése attrakciónak számított.

Tehetsége leginkább abban mutatkozott meg, hogy mindig friss kerületi hírekkel tudott szolgálni az egybegyűlteknek. Nem csoda – mondhatnók mi, akik ismerjük Zsanpól élettörténetét. Bemondónak azért nevezték őt, mivel hosszú ideig állt a Magyar Rádió szolgálatában hírolvasóként. A hír tehát jó barátja volt neki. S hogy miért lett Zsanpól? Bizonyára azért, mert kísértetiesen hasonlított a fiatal Jean-Paul Belmondóra – ha a közélébe került az ember, könnyen az az érzése támadhatott, hogy ő maga is Godard filmjének, a *Kifulladásig*-nak vált mellékszereplőjévé.

Zsanpól tehát rajongott a hírekért, és miután az utcára került, igyekezett továbbra is *naprakész* maradni. Reggelente minden újságot elolvasott – ebben segítségére volt egy Blaha Lujza téri újságárus –, példás hírszerkesztői szelekciót végzett, majd rohant a Teleki tér felé, végig a Népszínház utcán, hogy az embereket informálja. Időjárás-jelentései pontosabbak voltak Aigner Szilárdénál, az aktuális pénzügyekről többet tudott, mint a Magyar Nemzeti Bank, belpolitikában tájékozottabb volt bármely hazai politikusnál.

Azt nem mernénk határozottan kijelenteni, hogy ezek az információk hasznára lettek volna a Magdolna-negyedben élő hajléktalanoknak, de nem voltak a kárukra sem. Mindenesetre jó volt, hogy van egy Be-

mondjuk; jó volt érezni néha, hogy ők is részesei a világnak, amely őket kiközösítette.

Jómagam a Keleti pályaudvar környékén találkoztam először Bemondóval; amint a hetes buszról leszállva arra lettem figyelmes, hogy a rendőrség igazoltatja a hajléktalanokat. (Gyakori eset ez a nyolcadik kerületben, nem is kell rajta különösebben meglepődnünk.) S bár teljes képtelenség, hogy láthattam volna Zsanpól személyi igazolványát, lakcímkártyáját, most fogadjuk el, hogy a mi Bemondónk becsületes neve Rézműves István, született 1954. április 11-én, a költészet napján. No lám, máris sikerült hősünknek költői önéletrajzot kölcsönöznünk! De az istenért se hagyjuk, hogy ez bárminő meglepéssel töltsön el bennünket!

Cipó épp a Potyka söröző pultját támasztotta, midőn belépett Zsanpól Bemondó, és tájékoztatta a jelenlevőket arról, hogy szurokkal öntötték le a Kun utca tizenegy lépcsőjét: „Ma hajnalra virradóra, ismeretlen tettesek kétes állagú és színű masszával – a szakemberek szerint szurokkal – öntötték le a Kun utca tizenegyes számú épületének lépcsőjét, ellehetetlenítve ezzel, hogy a környéken tartózkodó tisztas polgárok megpihelve ott, szabadon folytathassák a mindennapi rutinná vált beszélgetést és italozást. Az ügyben a rendőrség nem nyomoz. Mondhatjuk, az egézet leszarja. Megkeresésünkre eseti verést helyeztek kilátásba” – hadarta Zsanpól, minek hatására a köréje gyűlt emberek harsány nevetésben törtek ki.

Ez az önfeledt nevetés azonban gyorsan elült, hiszen mindnyájukat kellemetlenül érintette a hír, hogy a Kun utca tizenegyet „leszurkozták”, jelezve ezzel, hogy a közelben veszteglő hajléktalanok jelenléte *valaki* számára nemkívánatos.

Amikor Cipó fölfedezte a Kun utcai tűzoltólaktanya tornyát, és örömeben az első keze ügyébe kerülő papírfecnire elkezdte leskiccelni azt, akkor találkozott először Zsanpólékkal, akik szokásukhoz híven a Kun utca tizenegy előtt italoztak és csevegtek. Istenem, annak van vagy húsz éve már! És mégis úgy fest, a Kun utca megmaradt kikezdhetetlen pontnak ebben a szörnyű világban.

Mindeddig.

A lépcső tulajdonképpen egy üzlethelyiséghez tartozott, amely hosszú-hosszú ideje zárva volt. Egy időben lakásként funkcionált – egy cigány házaspár foglalta el, és rendezte be a tőlük telhető módon, de hamarosan feljelentették őket, mondván, hogy üzlethelyiség nem használható lakhatási célra. Ez nagyjából igaz is, de jogosan merülhet fel az olvasóban a kérdés, hogy az „ezerszer áldott” nyolcadik kerületben ugyan van-e olyan dolog, amit rendeltetésszerűen használnak. Amikor

a rendőrség a helyszínre érkezett, a vézna cigány ember épp a plafont festette, egy hatalmas, rozoga létrán egyensúlyozva. Egyenesen a létráról vitték be őt a kapitányságra. Azután egy időre ismét lakat alá került: az üzlethelyiség is és a cigány ember is (akinek előéletét nem áll szándékunkban itt közreadni, hiszen nem képezi elbeszélésünk tárgyát). Nem háborgatta tehát a hajléktalanokat senki. A lépcsőt azonban most valaki leszurkozta – szépen, módszeresen, akár egy csónakot szokás tavasszal, midőn megérik az idő a használatára.

– Őszintén, kurvára sajnállak benneteket, srácok! – szólalt meg a nagy rémültség után elsőként Pisti, a Potyka csaposa. – Nincsen igazság ebben a kurva világban! Mintha ezzel azt üzennék nektek, hogy döglöjtek meg!

Pisti nem volt a szavak embere, nem mondott nagy dolgokat, melyeket azután ismételve lehetett volna ez a furcsa társaság; mindazonáltal nagyon szerették őt az ehhez hasonló őszinte megnyilvánulásaiért. Na meg persze azért, mert mindig őrzött a pult alatt valami jóféle kerítésszagot – azzal ünnepezt vagy vigasztalta a társaságot; és ritkán kellett okot keresni arra, hogy előkerüljön az üveg. Most is szükség mutatkozott erre az orvosságra. Így hát poharakat vett elő, és töltött.

Italozás közben a nőkről beszélgettek. Mi másról? Tulajdonképpen Zsanpól érkezése előtt is a nőkről beszélgetett Cipó és Pisti. Pontosabban egy nőről: Mancikáról, valamint húsról és bőrről. Pisti most azt ecsetelte, hogy minden szerelem tragédiáját az ember birtoklási vágyának felerősödése idézi elő. Mert az önzetlen szerelem akaratlanul is átcsap ebbe a szálnalmas emberi érzésbe, hogy tudniillik, amit szeretünk, azt az utolsó porcikájáig a sajátunknak tekintjük. És ami a miénk, azt természetesen senkivel sem szeretnénk megosztani.

– A magam részéről – vette át a szót Zsanpól – soha nem tudnám elviselni a tudatot, hogy a nőm majd valamikor másé is lehet. Ha valaki az enyém, akkor annak is kell maradnia – a halálom után is! Éppen ezért úgy gondolom, az ember akkor cselekszik helyesen, ha nálánál idősebb nővel szűri össze a levét. Ekkor látványosan oldalba bökte Cipót, jelezve ezzel, hogy tud a Mancikával való „kapcsolatáról”. A nő legyen legalább tíz évvel idősebb! – folytatta. – Köztudott ugyanis, hogy a nők átlagéletkora tíz évvel magasabb, mint a férfiaké – tehát, ha kedvesünk tíz esztendővel idősebb nálunk, akkor nagyjából egy időben hal meg velünk... Ilyen egyszerű az egész!

Pisti ezzel nem igazán tudott egyetérteni. Úgy gondolta, hogy az embernek élvezni kell az életet; amíg csak lehetséges, meg kell őriznie a maga fiatalságát. Ennek pedig a leghatásosabb módja az – mondta –, hogy fiatalabb barátnőt keresünk magunknak. A fiatal nőhöz a férfi hozzáfiatalo-

dik. Mindenesetre a birtoklási vágytól tartózkodni kell! – tért vissza előbbi gondolatához, mintha ezzel azt szeretne volna jelezni, hogy beszélgetésük kilépett az általa előirányzott mederből.

– És neked mi a véleményed minderről, Cipókám? – kérdezte végül.

Cipónak nehezeére esett összeszedni a gondolatait. Úgy botorkált az alkoholgőzös gondolatok között, mint egy nagy, túlsúlyolt szertárban. Végül mégis sikerült megerőltetnie magát, és a következőket mondta:

– Az emberélet útjának felén, kivétel nélkül, mindenkit megtalál a maga setét erdeje. Ez egyfajta univerzális metafora minden frusztrációra, félelemre. Mindenki számára eljön az a pillanat, amikor úgy érzi, élete zenitjére hágott, érzi továbbá azt is, hogy az evégből tapasztalt öröm elkeveredik az elmúlás fájdalmával. A múltkor az Erdélyi utca sarkán betértem a henteshez, és ott találkoztam a közeli iskola egyik angoltanárával – elegáns ember, kitűnő lényeglátással, nem mellesleg ő is élete delelőjén jár, így kompetens a kérdésben. Ő az emberéletet dombként azonosította, és úgy gondolta, az ember addig szép, amíg ezen a dombon fölfelé halad. Amíg látszik az izmain a munka, az erőfeszítés. Amint pedig a domb csúcsára ért, a cselekvést felváltja a passzív szemlélődés. Az már alkat, bátorság kérdése, hogy az ember innen előre tekint-e vagy a múltba vissza. Mindezen dolgokkal együtt jár a birtoklási vágy felerősödése is. Az ember olyankor kapaszkodni próbál mindenbe, amibe csak lehetséges, de legfőképp a nőbe, aki elhiteti vele, hogy még mindig az emelkedőn fölfelé halad.

– Nem értem, mit akarsz ebből kihozni, Cipó! – vágott közbe Zsanpól Bemondó. – Mi lett a te angoltanároddal?

– Elkezdett visszafelé nézni, miközben azt hitte, előre halad – válaszolta Cipó.

– És? – értetlenkedett tovább Zsanpól.

– Legyen ennyi elég, Zsanpól. Az angoltanár most birtokolni akar valami olyat, ami régen kipergett a kezei közül, mint a homok – próbálta lezárni a beszélgetést Cipó, ám tisztán látta, hogy túl sok ajtót hagyott nyitva maga mögött. Túl sok mindenre kerestetik immáron a válasz – az angoltanár történetét jobb lett volna a Potyka sörözőn kívül hagynia. – Ami pedig a nőket és a birtoklást illeti, Pistikém, már Platon is talált megoldást arra, hogy megszüntesse a férfi birtoklási vágyát. Platon ugyanis egyfajta nőközösségben gondolkodott, ami, lássuk be, még ma is aktuális problémákra jelentene gyógyírt – egyrészt, ha nőközösség van, nincs szükség a házasság intézményére. Ha nincs házasságkötés, nincs házasságtörés sem, ergo nincsenek morális vétségek sem. És ami a legfőbb: nincs birtoklás! Mert valójában mi a házasság? Intézményesí-

tett birtoklás. A nőközösségek legnagyobb érdeme ez lenne, a birtoklási vágy totális kiiktatása. Ezáltal tényleg elejét vehetnénk minden szerelmi gyötremnek...

S ahogy így haladtak előre a beszélgetésben, az este minden súlyával a Magdolna-negyedre ereszkedett. A nagy hasú felhők alig engedtek valamit láttatni az égbolt fénylő égzsereiből, mégis időről időre, pár pillanat erejéig megvillant egy-egy csillag fénye a Kun utca tizenegy lépcsőjének selymes feketéjén.

